

T.C.
ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI
Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü
Uçuş Operasyon Daire Başkanlığı

Sayı : 51859319-010.06.02-E.6665
Konu : COVID-19 kapsamında öğretmen,
kontrol pilotu, ATCO/ATSEP, uçuş ve
kabin ekibi; sertifika, lisans ve yetkileri
ile eğitim ve kontrol geçerlilik
sürelerinin uzatılması, ATO/CCTO
eğitimlerinin uzaktan veya sanal
ortamda verilmesi, FTL gereklilikleri ile
ilgili muafiyetler

31.03.2020

GENELGE
UOD/HSD-2020/1G (Rev.01)

Bilindiği üzere, COVID-19 virüsü vakaları hâlihazırda birçok ülkede görülmüş, bu kapsamda ülkemizde de salgına yönelik tedbirler ivedilikle alınarak uygulanmaya başlanmış, Sağlık Bakanlığı nezdinde söz konusu virüsün yayılmasını durdurmaya yönelik her bir bireyin alması gereken tedbirleri detaylarıyla açıklayan kılavuzlar yayınlanmıştır. Bu tedbirlerin temelini ise hijyenin artırılması ve virüse maruz kalmış vakalar ile temasın sınırlandırılması oluşturmaktadır.

Bu kapsamda, uçuş ve kabin ekibi üyelerine uygulanması gereken başlangıç ve tazeleme eğitimlerinde, özellikle birden fazla kullanıcı tarafından kullanılan ekipmanlarda salgın riskinin artması, ayrıca dünya genelinde uygulanan karantina ve yurt dışı yasağı gibi tedbirler nedeniyle eğitim ve tesislere erişim sağlayamayan işletmeler ve ekip üyeleri için, bazı alternatif eğitim ve kontrol metotları ve bunlara ilişkin muafiyetlerin uygulanması için bu Genelge'nin hazırlanmasına ihtiyaç hâsıl olmuştur.

Ayrıca, COVID-19 salgınına yönelik dünya genelinde alınan tedbirler ile ilgili olarak Ülkemiz ve diğer ülkeler tarafından uçuşların sınırlandırılmış veya durdurulmuş olması ve uçuş programlarındaki belirsizlikler nedeniyle uçuş ve görev süresi sınırlamaları ile dinlenme gerekliliklerinde de bazı muafiyetlere yer verilmiştir.

İşletme, uçuş ve kabin ekibi, uçuş harekât uzmanı, hava trafik emniyeti elektronik personeli ve hava trafik kontrolörleri; eğitim, kontrolleri ve sağlık sertifikalarına ilişkin olarak aşağıda ayrıntıları belirtilen muafiyetlerden yararlanılabilir. Bahsi geçen tüm muafiyet ve alternatif yöntemler belirtilen süreler kadar geçerli olup, anılan tarihlere kadar COVID-19 salgın riskinin devam etmesi veya ortadan kalkması halinde gerekli bilgilendirme Genel Müdürlüğümüzce ayrıca yapılacaktır.

MADDE 1 - Tanımlar

Alternatif eğitim metotlarından;

- Sanal Eğitim:** Eğitim faaliyetlerinin bilgi ve iletişim teknolojilerine dayalı olarak planlandığı ve yürütüldüğü, öğrenci ile öğretmen ve öğrencilerin kendi aralarında karşılıklı etkileşimine dayalı olarak derslerin bizzat öğretmen tarafından aynı mekânda bulunma zorunluluğu olmaksızın eşzamanlı biçimde verildiği eğitimi,
- Uzaktan eğitim (E-learning):** Eğitim ve öğrenim programının donanım ve yazılım teknolojileri vasıtasıyla (bilgisayar, tablet, mobil telefon, web tabanlı yazılım vb.) bir öğretmene bağlı olmaksızın verildiği eğitimi ifade eder.

MADDE 2 - Hava taşıma işletmeleri

1) Lisanslandırma Yeterlilik Kontrolleri:

31.07.2020 tarihi ve öncesinde sona erecek olan tip veya sınıf yetkisi geçerlilik tarihleri aşağıdaki gerekliliklerin karşılanması durumunda 4 ay süre ile temdit edilmiş sayılacaktır.

- a. Pilotların tip veya sınıf yetkilerinin 31.12.2019 tarihinden önce sona ermemiş olması,
- b. Pilotların bir hava taşıma işletmesinde görev yapmaları,
- c. İçeriği işletici tarafından belirlenecek tazeleme eğitimini ve sonrasında anormal ve acil durum usullerini de kapsayacak bir değerlendirmeden geçmeleri. Söz konusu değerlendirme mümkünse bir TRE veya TRI tarafından yapılır. Eğer bir TRE veya TRI mevcut değilse, SHT OPS N-O Talimatı kapsamında yol eğitim ve kontrollerini icra etmek üzere yetkilendirilen kaptan pilotlar tarafından yapılabilir. Ayrıca telefon, video konferans gibi uzaktan iletişim kanalları kullanılarak yapılabilir. Eğitim ve değerlendirmenin işletici tarafından belgelendirilmesi gerekir.

2) Öğretmenlik ve Kontrol Pilotluğu Yetkileri:

31.07.2020 tarihi ve öncesinde sona erecek olan öğretmenlik veya kontrol pilotluğu yetkileri geçerlilik tarihleri aşağıdaki gerekliliklerin karşılanması durumunda 4 ay süre ile temdit edilmiş sayılacaktır.

- a. Öğretmenlik yetkisinin temdit edilebilmesi için pilotların öğretmenlik yetkilerinin 31.12.2019 tarihinden önce sona ermemiş olması,
- b. Kontrol pilotluğu yetkisinin temdit edilebilmesi için pilotların kontrol pilotluğu yetkilerinin 31.12.2019 tarihinden önce sona ermemiş olması.

3) İngilizce Dil Yeterliliği:

Bir hava taşımacılığı işletmesinde görev yapan pilotların sahip oldukları 31.07.2020 tarihi ve öncesinde sona erecek olan İngilizce Dil Yeterliliği geçerlilik süreleri 4 ay süre ile temdit edilmiş sayılacaktır.

4) Validasyon Belgeleri:

- a. 31.07.2020 tarihi ve öncesinde sona erecek olan validasyon belgeleri, aşağıdaki gerekliliklerin karşılanması durumunda lisanslandırma yeterlilik kontrolü gerekliliği aranmadan 4 ay süre ile Genel Müdürlük tarafından temdit edilecektir.
  1. Pilotların hâlihazırda geçerli tip veya sınıf yetkisine sahip olmaları,
  2. Bir ticari hava taşıma işletmesinde görev yapmaları,
  3. İçeriği işletici tarafından belirlenecek tazeleme eğitimini ve sonrasında anormal ve acil durum usullerini de kapsayacak bir değerlendirmeden geçmeleri. Söz konusu değerlendirme mümkünse TRE veya TRI tarafından yapılır. Eğer TRE veya TRI mevcut değilse, SHT OPS N-O Talimatı kapsamında yol eğitim ve kontrollerini icra etmek üzere yetkilendirilen kaptan pilotlar tarafından yapılabilir. Ayrıca telefon, video konferans gibi uzaktan iletişim kanalları kullanılarak yapılabilir. Eğitim ve değerlendirmenin işletici tarafından belgelendirilmesi gerekir.
  4. SHT-FCL Uçuş Ekibi Lisanslandırma Talimatı Madde 9'da yer alan diğer tüm şartların sağlanması.

5) İşletici Eğitim ve Kontrolü:

- a. ORO.FC.230 kapsamında Yenileme Eğitim ve Kontrolleri:
  1. Yenileme eğitim ve kontrollerine yönelik yer eğitimleri, ESET, Uçuş eğitim ve OPC kontrollerinin geçerlilik süresi 31.07.2020 tarihi ve öncesinde sona erecek olanlar aşağıda yer alan mevzuat kapsamında 2nci maddede belirtilen eğitim ve değerlendirmelerin icra edilmesi şartıyla 4 ay süre ile geçerlilik tarihleri uzatılmıştır.
    - i. ORO.FC.230 (b) kapsamında (OPC) yeterlilik kontrolleri,
    - ii. ORO.FC.230 (f) bendi gereği yapılması gereken yer ve uçuş eğitimleri
    - iii. ORO.FC.230 (d) ESET eğitim ve kontrolleri,
    - iv. ORO.FC.230 (e) CRM eğitimi
  2. İşletme (1) maddesinde belirtilen eğitim ve kontroller yerine sanal eğitim ve/veya uzaktan eğitim metotlarıyla; aşağıdaki konuları içeren bir eğitim ve değerlendirmeye tabi tutmaları gerekmektedir. Söz konusu eğitim ve değerlendirmeler kayıt altına alınmalıdır.
    - i. Hava aracı sistemlerine yönelik normal, anormal ve acil durum usulleri

- ii. İşletme operasyonel prosedür ve gereklilikleri,
  - iii. Kaza olay ve hadiselerin incelenmesi,
  - iv. Acil Durum Emniyet teçhizatları,
  - v. CRM,
3. (2)(i)'de yer alan eğitim ve değerlendirme, mümkünse TRE veya TRI tarafından yapılır. Eğer bir TRE veya TRI mevcut değilse, SHT OPS N-O Talimatı kapsamında yol eğitim ve kontrollerini icra etmek üzere yetkilendirilen kaptan pilotlar tarafından yapılabilir.
  4. CRM eğitimleri CRM öğretmenleri tarafından verilmelidir. Ancak İşletmenin CRM eğitmeni olmaması durumunda tipte tecrübeli kaptan pilot tarafından bahse konu eğitim verilebilir. CRM eğitimleri, sadece sanal eğitim olarak verilebilir.
  5. İşletmenin eğitmen ve eğitim tesisine erişimi olduğu halde, hijyenin artırılması ve/veya temasın sınırlandırılması gibi gerekçelerle (1)(ii) maddesinde yer alan uçuş eğitimlerinin geçerlilik süreleri, 4 ay süreyle ertelenebilir. Ancak, bahse konu eğitim sonrası yapılması gereken yeterlilik kontrollerinin (OPC/LPC) gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Yapılacak yeterlilik kontrolünde başarısız olunması durumunda ise ertelenen uçuş eğitimi gerçekleştirilerek tekrar yeterlilik kontrolüne alınması gerekmektedir.
  6. 31.07.2020 tarihi ve öncesinde sona erecek olan ORO.FC.230(c) kapsamındaki hat kontrolünün geçerlilik süresi 4 ay süreyle uzatılabilir.
- b. ORO.FC.220 kapsamında İşletme Dönüşüm Eğitim ve Kontrolleri:
1. İşletici Yeterlilik Kontrollerinin (OPC); Tip Kontrol Pilotu (TRE) tarafından, TRE'nin olmaması durumunda Tip Eğitim Pilotu (TRI) tarafından, TRI'nin temin edilememesi durumunda ise SHT OPS N-O Talimatı kapsamında yol eğitim ve kontrollerini icra etmek üzere yetkilendirilen kaptan pilotlar tarafından, bu kapsamda yapılacak risk analizleri dikkate alınması koşuluyla, ticari olmayan operasyonlarda hava aracında (motor azılarının simüle edilerek) icra edilmesi uygun görülmektedir. Bu kapsamdaki yer eğitimleri (d) maddesine uygun olarak icra edilebilir.
- c. ORO.CC.140 kapsamında Yenileme Eğitim ve Kontrolleri:
1. 31.07.2020 tarihi ve öncesinde sona erecek olan kabin ekibi eğitim ve kontrol geçerlilik tarihlerinden;
    - i. Kontrol yöntemi (c)(2)(iii) ve (c)(2)(iv) maddelerine göre belirlenmiş kontrol geçerlilik tarihleri, (5)(d) maddesine uygun olarak icra edilmesi halinde, 4 ay süre ile temdit edilmiş sayılacaktır.
    - ii. Kontrol yöntemi (c)(2)(i) ve (c)(2)(ii) maddelerine göre belirlenmiş kontrol geçerlilik tarihleri, 4 ay süreyle temdit edilmiş sayılacaktır. İşletici, söz konusu salgın riskinin ortadan kalkmasıyla beraber Genel Müdürlüğün yapacağı bildirim sonrasında kabin ekipleri için eğitim ve yeterlilik kontrol planlamasını ORO.CC.140 gerekliliklerine uygun onaylı Kabin Ekibi Eğitim El Kitabında (CCTM) tanımlı yenileme eğitimi ve kontrol programına göre icra eder. Yapılan eğitim ve kontrol kayıtları mevzuata uygun olarak saklanır.
  2. Kabin ekibi yeterlilik kontrolleri, yenileme eğitim programı unsurlarına uygun aşağıdaki yöntemlerle icra edilir:
    - i. Uygulamalı gösterim,
    - ii. Uçuş kontrolleri,
    - iii. Bilgisayar temelli değerlendirme,
    - iv. Sözlü ya da yazılı sınavlar.
  3. Kabin Ekibi CRM eğitimleri, sadece sanal eğitim olarak verilebilir.
- d. Sınıf Ortamında Eğitim Faaliyetleri:
1. İşletici sorumluluğunda gerçekleştirilecek sınıf ortamındaki eğitimler; uzaktan eğitim sistemi ve/veya sanal eğitim olarak verilebilir. Ayrıca eğitim sırasında ve sonrasında gerçekleştirilmesi gereken yer derslerine ait sınavlar benzer biçimde elektronik tabanlı olarak uzaktan gerçekleştirilebilir. İşletici, bu eğitimlere ve sınavlara yönelik güvenilir kayıtları tutmakla ve istenildiğinde

Genel Müdürlüğe sunmakla yükümlüdürler. Bu uygulama öncesinde Genel Müdürlükten herhangi bir onay alınmasına gerek yoktur.

e. SHT OPS N-O Talimatı Kapsamında Yıllık Eğitimlik Değerlendirmesi:

1. Kabin/kokpit ekibi eğitimcilerinin, eğitimlik görevlerinin yetkinliğinin değerlendirilerek görevinin devamının sağlanması amacıyla SHT OPS N-O Talimatı kapsamında yıllık periyotlarla yapılan kontrolleri, sanal eğitim biçiminde değerlendiricinin de katılımıyla yapılabilir. Bu durumda, 31.07.2020 tarihi ve öncesinde sona erecek olan eğitimlik yetkilerinin geçerlilik tarihi 4 ay süre ile temdit edilmiş sayılacaktır.

6) Uçuş Harekât Uzmanı lisansları:

31.07.2020 tarihi ve öncesinde sona erecek olan uçuş harekât uzmanı lisansları kişinin bir hava taşıma işletmesinde görev yapması durumunda 4 ay süre ile temdit edilmiş sayılacaktır.

7) SHT-FTL Gereklilikleri:

- a. Nisan, Mayıs, Haziran ve Temmuz ayları için yayınlanacak görev çizelgelerinde, görev çizelgelerinin asgari 14 gün önceden veya minimum 28 günü içerecek şekilde asgari 7 gün önceden yayınlanmasına ilişkin Uçuş ve Görev Süresi Sınırlamaları ile Dinlenme Gereklilikleri Talimatı (SHT-FTL) Ek-1 AMC1 ORO.FTL.110(a) hükmüne uyulması zorunluluğu aranmayacaktır.
- b. SHT-FTL Ek-1 CS FTL.1.205(c) kapsamında, azami uçuş görev süresinin uçuş sırasında dinlenmeye bağlı olarak uzatılması durumunda, 31.07.2020 tarihine kadar söz konusu Talimat maddesinde yer alan "Sınıf 3 dinlenme olanağı" gereklilikleri aranmayacaktır. Bu kapsamda gerçekleştirilecek uçuş operasyonlarının işletmenin Aşırı Yorgunluk Risk Yönetimi (FRM) sistemi kapsamında izlenmesi ve aşırı yorgunluk riskini azaltıcı tedbirlerin işletme tarafından alınması gerekmektedir.

MADDE 3 - Onaylı eğitim organizasyonları (ATO), onaylı kabin ekibi temel eğitim kuruluşları (CCTO) ve uçuş harekât uzmanı eğitim organizasyonları

1) Teorik Eğitim Faaliyetleri:

- a. Onaylı Eğitim Organizasyonları, Kabin Ekibi Temel Eğitim Kuruluşları ve Uçuş Harekât Uzmanı Eğitim Organizasyonları, 31.12.2020 tarihine kadar sınıf içinde vermeleri gereken tüm teorik eğitimleri sanal eğitim olarak verebilirler. Ayrıca eğitim sırasında ve sonrasında gerçekleştirilmesi gereken teorik sınavlar elektronik tabanlı olarak uzaktan gerçekleştirilebilir. Bahsi geçen organizasyonlar, bu eğitimlere ve sınavlara yönelik güvenilir kayıtları tutmakla ve istenildiğinde Genel Müdürlüğe sunmakla yükümlüdürler. Bu uygulama öncesinde Genel Müdürlükten herhangi bir onay alınmasına gerek yoktur.
- b. Temel pilotluk eğitimleri veren ATO'lar, kabin ekibi temel eğitimi veren CCTO'lar ve Uçuş Harekât Uzmanı Eğitim Organizasyonları ayrıca yetkilendirilmiş oldukları Milli Eğitim Bakanlığı veya Yüksek Öğretim Kurulu tarafından konulan eğitim kısıtlamalarına uymakla yükümlüdürler.
- c. Tip yetkisi eğitim kurslarında kullanılan bilgisayar temelli eğitim (CBT) uygulamalarının sınıf içerisinde yapılması zorunluluğu bulunmamaktadır.
- d. CCTO'lar bünyesinde uygulamalı eğitim kapsamında verilen suda hayatta kalma eğitimi havuz ortamında verilmeyecek olup, mezkûr eğitim, sanal eğitim veya uzaktan eğitim ile verilebilir.
- e. Teorik eğitimlerini ertelemeyi tercih eden ATO'larda ve CCTO'larda kursların tamamlanması için belirlenen azami eğitim süreleri erteleme süresi kadar uzatılacaktır.
- f. Ertelenen ATPL Teorik Bilgi Sınavlarında, erteleme süresi sınavların tamamlanması gereken 18 aylık süreye ilave edilecektir.

MADDE 4 - Hava sağlık gereklilikleri

1) Sınıf 1 sağlık sertifikaları:

31.07.2020 tarihi ve öncesinde sona erecek olan Sınıf 1 sağlık sertifikalarının geçerlilik tarihleri aşağıdaki gerekliliklerin karşılanması durumunda 4 ay süre ile temdit edilmiş sayılır.

- a. Pilotların hâlihazırda geçerli bir sağlık sertifikasına sahip olmaları,
- b. Bir ticari hava taşıma işletmesinde görev yapmaları,

- c. Sağlık sertifikalarında kırma kusurunu düzeltmeye yönelik kısıtlamalar haricinde bir kısıtlamasının bulunmaması.

2) Kabin Ekibi Sağlık Muayene Raporları:

31.07.2020 tarihi ve öncesinde sona erecek olan kabin ekibi sağlık muayene raporlarının geçerlilik tarihleri aşağıdaki gerekliliklerin karşılanması durumunda 4 ay süre ile temdit edilmiş sayılır.

- a. Kabin ekibi üyelerinin hâlihazırda geçerli bir sağlık muayene raporuna sahip olmaları,
b. Sağlık muayene raporlarında kırma kusurunu düzeltmeye yönelik kısıtlamalar haricinde bir kısıtlamanın bulunmaması.

3) Sınıf 3 Sağlık Muayene Raporları:

31.07.2020 tarihi ve öncesinde sona erecek olan Sınıf 3 sağlık muayene raporlarının geçerlilik tarihleri aşağıdaki gerekliliklerin karşılanması durumunda 4 ay süre ile temdit edilmiş sayılır.

- a. Hava Trafik Kontrolörlerinin hâlihazırda geçerli bir sağlık raporuna sahip olmaları,
b. SHY 65-01 Yönetmeliğinde belirtilen sağlık muayene raporuna ilişkin imtiyazlara sahip olmaları.

4) ATSEP Muayene Raporları:

31.07.2020 tarihi ve öncesinde sona erecek olan sağlık muayene raporlarının geçerlilik tarihleri aşağıdaki gerekliliklerin karşılanması durumunda 4 ay süre ile temdit edilmiş sayılır.

- a. Hava Trafik Emniyeti Elektronik Personelinin hâlihazırda geçerli bir sağlık raporuna sahip olmaları,
b. SHY-ATSEP Yönetmeliğinde belirtilen sağlık muayene raporuna ilişkin imtiyazlara sahip olmaları.

MADDE 5 - Havacılık tıp merkezleri

Genel Müdürlük tarafından havacılık sağlık muayenesi yapmak için yetkilendirilmiş Havacılık Tıp Merkezleri, UOD 2017/8 sayılı Genelge'nin 7 numaralı "Diğer Hususlar" başlığının ilinci maddesi hükmüne göre hareket edebilirler.

MADDE 6 – Raporlama

Bu Genelge kapsamındaki muafiyetlerin kullanılması sonrasında yapılan işlemlere ilişkin durum raporları, uodops@shgm.gov.tr ve lisans@shgm.gov.tr e-posta adreslerine aylık olarak gönderilir.

MADDE 7 – Yürürlük

Bu Genelge, yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.

MADDE 8 – Yürürlükten kaldırılan muafiyet

Bu Genelge, yayımlandığı tarih itibariyle 13.03.2020 tarih ve 1859319-100-E.5641 sayılı yazımız hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır. Bu sebeple, Genel Müdürlüğümüze eğitim ve kontrol muafiyet taleplerinde bulunan veya bulunacak ticari hava taşıma işletmeleri ile eğitim organizasyonlarına ayrıca cevap verilmeyecektir.

MADDE 9 - Geçerlilik

Bu Genelge, 31.12.2020 tarihine kadar geçerlidir.

MADDE 10 – Yürütme

Bu Genelge hükümlerini Sivil Havacılık Genel Müdürü yürütür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

 e-imzalıdır

Bahri KESİCİ
Genel Müdür

Not: 5070 sayılı elektronik imza kanunu gereği bu belge elektronik imza ile imzalanmıştır.

Gazi Mustafa Kemal Bulvarı No:128/A 06570 Maltepe / ANKARA
Telefon Nu.: (0 312) 203 60 00, Belgegeçer Nu.: (0 312) 212 46 84
Kep Adresi: shgm.gelen@hs01.kep.tr İnternet adresi: www.shgm.gov.tr

Bilgi için: Ali Osman YAMAN
Müdür V.
Telefon No: (312) 203 61 77